

Ф. СКОТТ ФІЦДЖЕРАЛЬД

ПІРАТ
НЕСХОДЖЕНИХ
МОРИВ
ТА ІНШІ ІСТОРІЇ

Переклад з англійської

Київ
"ЗНАННЯ"

ПІРАТ НЕСХОДЖЕНИХ МОРІВ

I

Ця неймовірна розповідь починається серед моря, — синього, як мрія, та яскравого, мов сині шовкові панчохи, — і під небом блакитним, мов очі дитини. Сонце, що вже переплигло на західний бік неба, золотило морські хвилі сонячними зайчиками, — спостерігаючи за ними досить уважно, можна було помітити, як вони перескакують із гребеня однієї хвилі на гребінь іншої, доки не дістануться широкого обідка золотої монети, яка збиралася зі світла на відстані півмилі та мала виткатися у сліпуче відображення сонячного диска, що хилився до горизонту. Приблизно на півшляху від узбережжя Флориди до обідка тієї золотої монети стояла на якорі біла парова яхта. Ще зовсім нова, вона граційно погойдувалася на хвилях. А на її кормі під біло-блакитним навісом золотоволоса дівчина читала роман “Повстання янголів” Анатолія Франса, відкинувшись на спинку плетеного диванчика.

Їй було близько дев'ятнадцяти. Струнка та гнучка, вона мала звабливі з примхливим вигином вуста та живі сірі очі, які видавали, що їхній власниці цікаво все на світі. На ній не було панчіх, і шовкові блакитні пантофлі, недбало вдягнені на самісінькі кінчики

пальців, виглядали радше прикрасою її ніг, які вона примостила на бильце дивана, що стояв поруч із тим, на якому вона сиділа. Не відриваючись від читання, дівчина час від часу смакувала половинку лимона, яку тримала в руці й прикладала до кінчика язика. Інша половинка, в якій вже геть не було соку, лежала на па-лубі біля її ніг і злегка погойдувалася вперед-назад у такт ледь відчутному похитуванню яхти на хвилях.

У половинці лимона, яку тримала дівчина, вже майже увесь сік було висмоктано, а золотий обідок монети сонця став значно ширшим, ніж був, коли раптом дрімотну тишу, яка огортала яхту, розбудив звук важких кроків, і літній чоловік у білому фланелевому костюмі з акуратно зачесаним сивим волоссям вийшов з каюти. На виході він застиг на мить, щоб очі призвичаїлись до сонячного світла, а потім, побачивши дівчину під навісом, невдоволено і монотонно щось пробуркотів.

Якщо він збирався таким чином викликати якусь реакцію у відповідь, то його план був приречений на провал. Дівчина, мов нічого й не було, перегорнула дві сторінки, потім знову перегорнула останню з них назад, звичним рухом піднесла до губ лимон і позіхнула, ледь помітно.

— Ардіто! — суворо покликав її сивий чоловік.

Ардіта видала тихий незрозумілий звук.

— Ардіто! — знову покликав він. — Ардіто!

Ардіта поволі наблизилася лимон до рота і встигла прочитати ще три слова у книзі, перш ніж кислий сік торкнувся її язика.

— О, ну замовкніть врешті.

— Ардіто!

— Що таке?

— Ти можеш мене послухати чи мені наказати слугам тримати тебе, поки я звертаюсь до тебе?

Дівчина повільно і зневажливо опустила руку з лимоном.

— Краще напишіть мені все, що ви хочете сказати.

— Будь ласкава закрити цю негідну книгу і відкласти цей клятий лимон на кілька хвилин.

— О, ну хіба ж ви не можете лишити мене в спокої хоч на мить?

— Ардіто, я щойно отримав повідомлення. Мені подзвонили з узбережжя...

— Подзвонили? — вперше вона виявила хоч краплю зацікавленості.

— Так, це дзвонив...

— Тобто ви кажете, — спантеличено перебила вона, — що вам дозволили протягнути сюди телефон?

— Саме так, і щойно...

— А хіба інші човни не зачеплять його, пропливаючи повз?

— Аж ніяк. Телефонний дріт прокладений по дну. П'ять хвил...

— Оце так! Господоньку! Наука — просто дивовижна річ, хіба ж ні?

— Ти даси мені врешті домовити?

— Кажіть уже.

— Що ж, здається... Тобто я тут... — він зробив паузу і кілька разів, стримуючи лють, ковтнув слину. — Так. Юна леді, полковник Морленд знову дзвонив мені з проханням неодмінно з'явитися з тобою до нього на вечерю. Його син Тобі приїхав із Нью-Йорка, щоб побачитися з тобою, крім того, він запросив ще кількох молодих людей. В останній раз питаю, чи підеш...

— Ні, — відрізала Ардіта, — не піду. Я погодилася на цей клятий круїз лише для того, щоб потрапити в Палм-Біч, і вам це відомо, і я рішуче відмовляюсь зустрічатися з нікчемним старим полковником чи будь-

яким нікчемним юним Тобі, чи іншими нікчемними молодими людьми, чи робити хоч крок у будь-якому іншому нікчемному старому містечку цього божевільного штату. Тому або ви відвезете мене до Палм-Біч, або замовкніть і щезніть з очей.

— Дуже добре. Це була остання крапля. У своєму захопленні тим чоловіком — чоловіком, сумнозвісно відомим завдяки його небезпечним витівкам, чоловіком, якому твій батько не дозволив би вимовляти вголос твоє ім'я, — ти спустилася до демімонду¹, зрадивши світське товариство, в якому виросла. І відтепер...

— Знаю, — з іронією перебила Ардіта, — відтепер ви підете своїм шляхом, а я своїм. Я вже чула цю казочку раніше. І ви знаєте, що більшого я б і не бажала.

— Відтепер, — проголосив він церемонно, — ти мені не рідня, у мене більше немає племінниці. Я...

— О-о-о! — Ардіта застогнала так болісно, немов із неї душу виймали. — Коли ви перестанете діймати мене? Коли вже ви підете? Коли стрибнете за борт і втопитеся? Чи ви хочете, щоб я жбурнула у вас книгою?

— Тільки спробуй зробити...

Гуп! "Повстання янголів" просвітіло в повітрі й, не поціливши лише на кілька сантиметрів, життєрадісно шурхнуло сторінками та впало на сходах, що вели до нижньої палуби.

Сивий чоловік інстинктивно зробив крок назад, а потім обережно ступив два кроки вперед. Ардіта скочила на ноги і з висоти свого зросту в метр шістдесят уп'ялася в нього палаючим поглядом сірих очей, в яких читався виклик.

¹ Демімонд (від франц. *demi-monde* — напівсвіт) — середовище утриманок багатіїв, які намагалися наслідувати спосіб життя та манери аристократів. Цінності демімонду зазвичай протиставлялися традиційним цінностям вихідців з вищого світу. (Тут і далі — прим. пер.)

ПОПУЛЯРНА ДІВЧИНА

I

Близько пів на одинадцять кожного суботнього вечора Янсі Боуман, вдавшись до якоїсь делікатної відмовки, вислизала від свого залицяльника і йшла із зали для танців до місця, звідкіля було добре видно все, що відбувалося в барі замиського клубу. Побачивши батька, вона або кивала йому — якщо він дивився в її бік, або посилала офіціанта попередити, що вона тут. Коли ж пів на одинадцять ще не було — а батько за саморобним джином провів менш як годину, — він підводився сам зі свого стільця й погоджувався перейти до зали.

Зала для танців — то була лише назва. Удень кімнатку заповнювали плетені меблі, але саме її мали на увазі, коли пропонували “Ходімо танцювати!” Про неї йшлося і тоді, коли казали “всередину” та “сходами вниз”. Саме в таких безіменних хоромах і відбуваються головні події всіляких замиських клубів Америки.

Янсі знала: якщо їй пощастить і хоча б на годину батько там затримається — чи за балачками, чи коли спостерігатиме, як вона танцює, чи й сам піде до танцю — хоча таке траплялося нечасто, — тоді в кінці можна буде його легко звідти вивести. За той час, що

лишиться до закінчення — до півночі, — він навряд чи знайде зачіпку, щоб із кимось посваритися.

Усе це від самої Янсі вимагало чималих зусиль, і вона йшла на це не стільки заради батька, скільки заради себе самої. Минулого літа вже довелося пережити кілька досить неприємних інцидентів. Якось у танцювальній залі її затримала палка й нестримна промова одного парубка з Чикаго, й цієї миті у дверях, ледь похитуючись, вигулькнув батько, його обличчя добряче розчервонілося, і він намагався сконцентрувати свої напівзаплющені затуманені блакитні очі на комусь із танцювальників та запропонувати себе в партнери першій же набаченій вдовиці. Смішно, та він навіть образився, коли Янсі змусила його негайно вийти звідти.

Після того вечора дівчина вираховувала свій *фабіанський маневр*¹ до хвилини.

Янсі та її батька вважали за найвродливіших жителів у містечку на Середньому Заході, де вони мешкали. Двадцять років у полоні добрячого віскі й поганої гри в гольф мало вплинули на здоровий колір обличчя Тома Боумана. У середмісті він тримав контору, в якій думав про якісь оборудки у непевному бізнесі, пов'язаному з нерухомістю, та головне, чим він переймався в житті, було те, аби демонструвати свій прегарний профіль та невимушені гарні манери в заміському клубі, де проходила більша частина з тих десяти років життя, що минули від смерті дружини.

¹ *Фабіанський маневр* — військова стратегія запобігання вирішальних битв методом застосування обхідних маневрів та поступового виснаження військ ворога; від імені полководця Фабія, який отримав перемогу над Ганнібалом, застосувавши тактику мирного вичікування.

Янсі виповнилося двадцять років, трималася вона якось завжди мляво; причиною частково був її характер, а частково — поїздка у дуже вразливого віці в гості до родичів, що жили на Сході. Вона була розумною, трохи вітрогонкою, при місяці — романтичною і все ніяк не могла визначитися: чи то їй виходити заміж через кохання, чи з розрахунку — останнє з цих двох уявлень уже знайшло конкретне уособлення в одному з найпалкіших її залицяльників. Разом з тим вона займалася — і досить успішно — господарством замість батька й намагалася в спокійному розважливому ритмі регулювати його постійне балансування на межі тверезості й хмелю.

Вона обожнювала свого батька. Обожнювала і за вродливу зовнішність, і за вишукані манери. Він ніколи не втрачав свого шарму ще відтоді, як був знаним представником братства “Череп і кості” в Єльському університеті. Цей його шарм став тим мірилом, за яким вона несвідомо оцінювала знайомих чоловіків. Хай там як, стосунки між Янсі й батьком були зовсім не схожими до тих навмисне вигаданих сентиментальних сімейних стосунків, що складають основу книжкового сюжету, а в реальному житті існують лише в уяві старшого покоління. Янсі Боуман уже вирішила, що до кінця року вийде заміж і залишить свою домівку. Їй було нестерпно нудно.

Скотт Кімберлі, який уперше її побачив у той листопадовий вечір у замиському клубі, погодився з думкою господині дому, де гостював, що Янсі була вишуканою юною кралечкою. З якоюсь розсудливою чуттєвістю, що дивувала як на його двадцять п'ять років, він спочатку уникнув знайомства, щоб мати змогу невимушено поспостерігати за нею якусь чарівну го-

ЗАКОХАНИЙ ЕСКІМОС

Пан-і-Трун виповз з іглу, відштовхуючи ніс допитливого собаки, і гукнув решті зграї “Забирайтеся!” мовою саамі. Перевірив, чи риба розвішана достатньо високо, щоб не стати здобиччю псів, і попрямував із сотню ярдів по білосніжній пелені до помешкання свого батька.

Старий чоловік, обличчя якого мало колір видубілої шкіри, незворушно дивився на нього.

— Ти вже зібрався, усе готове? — запитав він.

— Так, я готовий.

— Чудово. Вирушаємо рано-вранці. Здебільшого всі вже приготувалися.

Так і було. Метушня з демонтажем та підготовкою до від'їзду супроводжувалася галасом і хвилюванням довкола.

Пан-і-Трун окинув усе поглядом, на мить засмутившись, однак обмежився лише тим, що щілки його очей злегка почервоніли. Він був юнаком невисокого зросту, проте гнучким, з міцною статурою — і лінії його округлого носа, підборіддя та щік надавали обличчю завжди радісного вигляду. Він

довго роззирався навколо, адже встиг полюбити це місце.

— Старійшино, — сказав він своєму батькові, — я хочу в Чикаго.

— Що?! — стрепенувся той.

— Хочу востаннє поглянути.

— Ти хочеш піти сам? — схвильовано запитав батько.

— Так, старійшино. Я знаю шлях. Тепер я багато розмовляю американською, а якщо й заблукаю, мені досить сказати “Вся-світня виставка”.

— Мені це не до вподоби, — пробурмотів старець.

— Коли ми всі разом з провідником, усе гаразд, але сам ти можеш втрапити в якусь біду чи заблукати.

— Старійшино, я *мушу* піти, — сказав Пан-і-Трун.

— Це остання можливість перед тим, як ми поїдемо звідси. Удома, без сумніву, добре...

— Звісно, добре! — обурився батько.

Пан-і-Трун злегка кивнув і продовжив:

— І останні кілька місяців у спеку я часто мріяв рибалити серед криги, полювати на ведмедя чи ласувати китовим жиром. Проте...

— У чому справа?

— Мені б хотілося зберегти більше спогадів про це величезне селище. Я хочу пройтися вулицями без провідника, оглядаючи те, що сам захочу, а не те, що покаже він. Хочу зайти до крамниці й простягнути гроші зі словами: “Ось, дайте мені те взамін за це”; хочу запитувати: “Чи не підкажете мені дорогу? Вельми д’якую”.

Він був мовчазним юнаком, і це стало чи не найдовшою промовою за все його життя.

— Ти дурень! — вигукнув батько. Однак, знаючи хлопця, все ж відкрив свого гаманця і дістав звідти новеньку срібну монету в двадцять п'ять центів.
— Розпоряджайся грошима розумно, — додав він.
— Купи мені тютюну. І не забудь взяти решту.
Пан-і-Трун знову кивнув:
— Так і зроблю, старійшино.

Він поспішав назад до свого помешкання, щоб захопити ще трохи грошей, які йому вдалося зекономити: двадцять п'ять центів, дві монети в десять центів і ще дві по центу. Цей статок приємно брязкав у руці, де й довелося його тримати, адже в костюмі, який носять за Полярним колом, кишень немає. Він не був аж занадто теплим, як для жовтневого вечора в Чикаго, — його зшили з найтонших шкур спеціально для демонстрації на виставці.

Він повагався між хутряною шапкою та новим солом'яним капелюхом, який дістався йому від якогось відвідувача виставки, і зрештою вибрав капелюха.

Тоді сховав гроші у мокасин і ще раз гукнувши "Геть!" собакам, що вперто підстрибували до натягнутої шнурівки з рибою, попрямував із селища ескімосів, сповнений задоволення.

Тут як тут з'явилися роззяви, проте Пан-і-Трун вже так до цього звик, що просто не звертав уваги. У новенькому солом'яному капелюсі він почувався невимушено, майже злившись із натовпом, і шкодував лише, що не позичив у батька окуляри, які чудово доповнили б образ.

КОХАННЯ ВНОЧІ

I

Вела бентежили ці слова. Якось, під час квітневого полудня, свіжого та осяйного, вони спали йому на думку, і він повторював собі знову й знову: “Кохання вночі, кохання вночі”. Він спробував вимовити їх трьома мовами — російською, французькою та англійською — і вирішив, що англійською звучить найкраще. Різними мовами вони позначали різне кохання та різну ніч — англійська ніч здавалася найтеплішою та найм’якшою з найдрібнішими сліпучо-кришталевими бризками зірок. Англійське кохання уявлялося йому найкрихітшим і найромантичнішим: біла сукня, над нею нечітке обличчя та очі, як стави світла. Але якщо я додам, що думав він, власне, про французьку ніч, то, схоже, треба повернутися назад і розпочати спочатку.

Вел був напівросіянином-напівамериканцем. Мати його була дочкою того Морріса Хесилтона, який допоміг фінансами Всесвітній виставці у Чикаго у 1892 році, а батьком його був (дивіться Готський аль-

манах, випуск 1910 року) князь Павел Сергій Борис Ростов, син князя Владіміра Ростова, онук великого князя Сергія “Пащеки” та брат у третіх царя. З цього, батькового, боку все вражало: маєток у Санкт-Петербурзі, мисливський будиночок поблизу Риги, пишна вілла, більше схожа на палац, що вікнами виходила на Середземне море. Це була саме та вілла в Каннах, де Ростови проводили зиму, — навряд чи варто було нагадувати княгині Ростовій, що за цю віллу на Рив’єрі: від мармурових фонтанів, роблених під Берніні, до золотих келихів — під лікер після обіду, — заплачено американським золотом.

У період свят перед війною росіяни, звісно, весело проводили час у континентальній Європі. З трьох народів, які використовували Південну Францію як місце розваг, вони найбільше знали на шиківі. Англійці були занадто практичні, американці, хоча й розкидалися грошима без ліку, не мали жодних схильностей до романтики. А ось росіяни — це був народ галантний, як латиняни, і до того ж багатий! Коли в кінці січня до Канн прибували Ростови, ресторатори телеграфували на північ, щоб замовити етикетки шампанського, яке полюбляв князь, та понаклеювати їх на свої пляшки, а ювеліри відкладали неймовірно розкішні прикраси, щоб показати йому — але аж ніяк не княгині. Російську церкву прибирали та прикрашали на цей сезон, щоб князь міг вимолити православне прощення за свої гріхи. Навіть Середземне море весняними вечорами люб’язно набирало кольору темного вина, а рибальські човни з вітрилами, що здіймалися як груди вільшанки, плавно погойдувалися на хвилях неподалік берега.

ПОЛОВИНА ВЕРБЛЮДА

I

Зачепившись неуважним поглядом за цей заголовок, стомлений читач, певно, подумає, що це не що інше, як метафора. Оповідки про чаші, губи, фальшиві монети чи нові віники зазвичай не мають нічого спільного ні з губами, ні з монетами, ні з віниками. Але тільки не ця історія, бо йдеться в ній про цілком матеріального й видимого верблюда.

Почавши з голови, ми дістанемось до хвоста. Знайомтесь: містер Перрі Пархарст, двадцять вісім років, адвокат, родом з Толедо. Він має гарні зуби, гарвардський диплом і розчісує волосся на прямий проділ. Ви вже зустрічали його раніше — в Клівленді, Портленді, Сент-Полі, Індіанapolisі, Канзас-сіті та де завгодно. “Брати Бейкери, Нью-Йорк” зупиняють свій піврічний вояж, аби одягти його, а “Монтморенсі і Ко” кожні три місяці з поспіхом відряджають до нього молодого чоловіка, щоб переконатися, що на черевиках містера Перрі правильна кількість отворів для шнурків. Він має родстер місцевого виробництва і змінить його на французький, якщо доживе, — та що там казати, він купив

би й китайський танк, якби той увійшов у моду. Виглядає містер Перрі точнісінько як той молодик з реклами, що втирає крем у засмаглі груди і раз у два роки їздить на Схід, щоб зустрітися з однокласниками.

Думаю, вам варто познайомитися і з його коханою. Її звуть Бетті Медл, і вона ніби зійшла з кіноекрана: карі очі, золотисто-руде волосся та віяло з п'яти кольорів. Щомісяця батько дає їй триста доларів на нові сукні. Маю також представити вам її батька, Сайруса Медла. Хоча він звичайний чоловік із плоті й крові, у Толедо його чомусь звуть Алюмінієм. І коли він і його товариші, яких кличуть позаочі Залізним, Сосною й Мідяком, сидять гуртом у своєму клубі, то вони дуже схожі на нас з вами, тільки трохи статечніші, ну, ви розумієте.

За різдвяні свята 1919 року в Толедо відбулися — за участю лише тих, кого називають поважними людьми, — сорок один званий обід, шістнадцять танцювальних вечорів, шість ланчів як для чоловіків, так і для жінок, дванадцять чаювань, чотири парубоцькі вечірки, два весілля та ще тринадцять вечірок, на яких грали в бридж. Усе це в сукупності врешті-решт, на двадцять дев'ятий день грудня, підвело Перрі Пархарста до рішення.

Медлова донька ніби й збиралася вийти за нього заміж — і водночас не збиралася. Вона так звикла розважатися, що й думати не хотіла про такий відповідальний крок. Тимчасом ці таємні заручини тяглися вже так довго, що будь-якої миті могли тріснути під власною вагою. Малий Варбартон, який знав усе й про всіх, переконав Перрі, що діяти треба рішуче — отримати дозвіл на шлюб та прийти з ним додому до Бетті,

поставивши їй ультиматум: або вони одружуються прямо зараз, або розходяться. Тож Перрі запропонував їй руку, серце, дозвіл та ультиматум — і за п'ять хвилин опинився в епіцентрі жахливого скандалу, схожого на ті раптові жорстокі битви, що спалахують ближче до кінця війни або заручин. Після неї запала напружена тиша, в якій закохані зазвичай, отямившись і поглянувши одне на одного, шкодують про свої помилки. А потім миряться, цілуються й переконують одне одного: у цьому була саме моя провина. Скажи, що це я винен! Ну скажи! Я хочу, щоб ти це сказала!

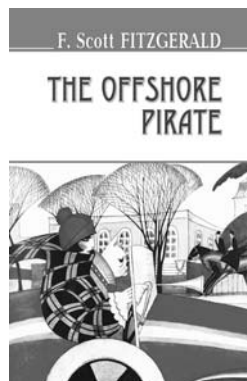
Але тієї миті, коли примирення вже повисло в повітрі, коли обоє вже більш-менш заспокоїлися, щоб сповна насолодитися ним, Бетті подзвонила балакуча тітонька й відірвала її від нареченого хвилин на двадцять. Наприкінці вісімнадцятої хвилини Перрі Пархарст, спонукуваний гордістю, підозрою та зневагою до своєї персони, накинув на плечі довге хутряне пальто, вдягнув світло-коричневого капелюха і виїшов, спересердя грюкнувши дверима.

— Усе скінчено, — згарячу бурчав він, намагаючись завести авто. — Усе скінчено... Та заведешся ти врешті-решт, чи ні?!

Останні слова були звернені до автівки, яка трохи постояла й встигла охолонути.

Колія в снігу сама повела його до центру міста. Він же згорбився на сидінні, занадто глибоко поринувши в своє горе, щоб перейматися тим, куди він їде.

Неподалік готелю "Клерендон" хтось гукнув його з тротуару. Це виявився Бейлі — непевний тип з великими зубами, що жив тут же в готелі й ніколи не кохав.

F. Scott FITZGERALD

**THE OFFSHORE
PIRATE AND OTHER
STORIES**

Київ : Znannia, 2018. —
206 p. — (American Library).

Для тих, хто читає світову літературу мовою оригіналу, пропонуємо збірку оповідань Ф. Скотта Фіцджеральда "Пірат несходжених морів та інші історії" англійською мовою без скорочень та адаптації.

Усі книги серій "English Library" і "American Library" виходять друком мовою оригіналу та у перекладі українською. Розташування тексту твору на сторінках видання англійською відповідає їх розміщенню у книзі українською мовою.

Книги цих серій можна придбати у кращих книгарнях України, передплатити у будь-якому відділенні поштового зв'язку або замовити на сайті нашого видавництва: www.znannia.com.ua.

Передплатні індекси:

74072 — "English Library" (англійською мовою);

21877 — "English Library" (українською мовою);

10174 — "American Library" (англійською мовою);

10654 — "American Library" (українською мовою).